

Jahrbuch des Österreichischen Volksliedwerkes. Herausgegeben von... Geleitet von... **Bd. XII, Wien 1963.** Str. 142 in VI slikovnih prilog.

Uvodni članek je tudi v tem letniku izpod peresa Leopolda Schmidta. Razpravlja o stičnih točkah pripovedne pesmi in likovne umetnosti. Prispevek z naslovom *Geistlicher Bänkelsang* je posvečen sedemdesetletnici Karla M. Kliera. Izhaja od podrobnega opisa nedavno pridobljene slike v dunajskem etnografskem muzeju, ki prikazuje potujočega pevca na božji poti in ugotavlja, da so bili taki pevci znani že v 17. stoletju. Čeprav so tudi sejmarski pevci moritatov že v 17. stoletju podkrepnjevali učinek svojih pesmi s slikami, so božjepotni »bänkelsängerji« imeli na voljo likovne vzore tudi na freskah, krilnih oltarjih, rezbarijah cerkvenih vrat i. dr. Končno avtor v pretres še legendarne pesmi in njih upodobitve ter ugotavlja medsebojne zveze in obsejstranske vplive. Članek zaključí z objavo pesemskega letaka iz 17. stoletja in z opozorilom na nujnost raziskovanja takih pesmi, ki so pomembnejše, a manj znane kakor delo posvetnih »bänkelsängerjev«. — Z najnovejšim ljudskim izročilom se z glasbenega vidika ukvarja Walter Deutsch v spisu o »novi« dunajski pesmi po letu 1945 (*Das »neue« Wienerlied seit 1945*). Ko analizira primere raznih dunajskih popevk in plesnih viž, jih primerja s starejšimi melodijami in ugotavlja, koliko se naslanjajo na izročilo in kakšne možnosti ima dunajska pesem v bodočnosti. — Zelo temeljito razpravo s področja ljudskih instrumentov je prispeval Franz Schunko z naslovom »Vom Ratschen in Niederösterreich«. Najprej je raziskal, kdaj se ropota z ragljami, kdo to opravlja, kakšne so nižjeavstrijske raglje in s kakšnimi verzi fantiči spremljajo ropot, potem pa ugotavlja, da je običaj ropotanja z ragljami tako po obliki kot po vsebini prastaro kulturno izročilo poganskega izvora, ki pa je našlo svoje mesto ob krščanskih velikonočnih obredih. — Stirivrstičnice s Salzburškega z začetka 19. stoletja obravnava Karl M. Klier (*Vierzeiler aus dem Lungau 1819*). — Isti avtor objavlja v nemškem prevodu J. Szucsicha češko pisani sestavek Moritza Fialke, ki je izšel leta 1842 in vsebuje besedila nekaterih pesmi Gradiščanskih Hrvatov (*Kroatische Volkslieder aus der Umgebung von Eisenstadt um 1840*). — Maria Hornung objavlja v narečju in knjižnem prevodu dve ljubezenski pesmi z jezikovnega otoka v Karniji, ki jih je posnela ob dialektoloških študijah (*Zwei alte Liebeslieder aus der deutschen Sprachinsel Zahre in Friaul*). — O ljudskih plesih iz okolice Merana na Tirolskem piše Karl Horak (*Der Volkstanz im Burggrafenamt*). Razen splošnih podatkov o običajih v zvezi s plesom, o plesni godbi, načinu plesa itd. podaja natančne opise posameznih primerov z melodijami. Priložen je tudi zemljevid raziskanega ozemlja. — V narodopisno memoarno literaturo spada deloma članek Hansa Seidela, *Mein Volksmusik-Sammelwerk*, ker pripoveduje spomine na zbirateljsko delo, hkrati pa prinaša nekaj plesnih melodij, ki jih je na svojih potih našel.

Za organizacijskimi poročili je najprej nekaj osebnih novic, obvestilo o smrti R. Zodra, članek Helmuthu Pommerju za osemdesetletnico in bibliografija njegovega dela ter članek v počastitev sedemdesetletnice Karla M. Kliera. Z običajno bibliografijo in knjižnimi poročili se letnik konča.

Jahrbuch des Österreichischen Volksliedwerkes. Herausgegeben von... Geleitet von... **Bd. XIII, Wien 1964.** Str. 180 in VIII slikovnih prilog.

Strokovni del knjige se začneja z daljšim člankom Mechtilde Schneider o življenju in delu Josefa Pommerja (Dr. Josef Pommer, sein Leben und Werk). Avtorica je Pommerjeva vnukinja in je z razpravo o svojem starem očetu promovirala leta 1941 na praški univerzi. Objavljeni članek je očitno izveček te razprave. — Leopold Schmidt poroča o zbirki zgornjeavstrijskih pesmi iz leta 1827 (*Ein Mondseer Liederhandschrift von 1927*). Po splošnem opisu pesmarice navaja seznam pesmi, govori potem še o posameznih vrstah in

ponatiskuje katalog za vse primere z navedbo literature in virov k vsakemu. Nazadnje objavlja za vzorec besedilo ene teh pesmi. — Hans Com m e n d a poroča o ljudskih pesmih v zapuščini P. Wilhelma Paillerja (P. Wilhelm Paillers Liednachlass), ki je bil rojen pred 125 leti in velja za enega od utemeljiteljev narodopisja v dolini Ennsa. — O glasbeni spremljavi koroške ljudske igre o sleherniku piše Anton Anderluh (Melodien zum Kärntner Jedermannspiel). Igro je naštudirala po starem izročilu leta 1963 mladina iz vasi Oberberg ob Berg v dravski dolini. — Rokopisno zbirko pesmi iz Vorarlberga iz prve polovice 19. stoletja opisuje Klaus Beitzl (Für den John. Jos. Nayer ein Gesangsbuch, 1839). Za podrobnim seznamom pesmi s podatki in opozorili na literaturo, ki vsebuje variante iz drugih dežel, podaja avtor kot vzorec nekaj primerov z melodijami. — Karl Horak razpravlja tokrat o tirolskem jodlanju (Der Jodler in Tirol). Čeprav je sestavek kratek, vsebuje vendar veliko tehničnih podatkov o načinu jodljanja, o raznih tipih jodlerjev, o melodiki, o večglasnem jodlanju, o ritmiki in oblikah ter končno o pesmih, ki imajo jodler namesto refrena. Za ponazoritev izvajanj so med tekstom navedeni številni primeri. Avtor zaključuje z ugotovitvijo, da je tirolski jodler v današnji obliki otrok 19. stoletja, da prevladuje instrumentalni tip melodije in da so priljubljeni zlasti dvo- in troglasni jodlerji. — O štirivrstičnicah, vtisnjenih v mošnjček za tobak s konca 19. stoletja, poroča Hermann Steininger. — Zelo pomemben je prispevek Ingeborg Weber-Kellermann o ljudskih pesmih v nemško-madžarski vasi Mözs (Der Volksliedbestand in einem deutschungarischen Dorf. Beitrag zu einer volkskundlichen Charakteristik der Donauschwaben). Uvodoma navaja razna načela, po katerih je nemško narodopisje doslej obravnavalo tkim. jezikovne otoke, in obsoja preveč poudarjeno iskanje tipično nemškega, čeprav so mnogi kritično ugotavljali medsebojne vplive sosednjih etničnih skupin. Na primeru vasi Mözs podaja nato svoje gledanje na problem. Vas sestavljajo razen Madžarov še Nemci in Slovaki, ki so se tam naselili v 18. stol. Avtorica opozarja, da naseljenci niso prinesli s seboj nacionalne zavesti in da jim tudi pozneje nemška pesem ni pomenila izraza pripadnosti k Nemštvu. Ker je nosilec ljudske tradicije predvsem mladina, ta pa hoče biti napredna, moderna, obsega njen repertoar ne toliko »starinske dragocene balade«, ki naj bi jih bili prinesli iz »pradomovine« in skozi stoletja ohranili sredi tujega sveta, ampak tudi moderne poljudne pesmi, in sicer ne glede na etnični izvor. Če niso prevzemali od Slovakov v vasi, je vzrok v tem, da so jih zaradi socialnega položaja zapostavljali, medtem ko so Madžari imeli družabno veljavo. Torej so o prevzemu pesmi odločali tudi socialnopsihološki vidiki. Avtorica navaja celotni repertoar nemških prebivalcev vasi Mözs, okrog 300 pesmi, ki jih je sama tam zbrala. Deloma jih je prepisala iz rokopisnih pesmaric, najstarejša izza 1895. V seznamu navaja tudi tiskane vire za variante od drugod. Na kratko obravnava še okoliščine, v katerih ljudska pesem tam živi, in končuje svoje razpravljanje z ugotovitvijo, da na etnično mešanih ozemljih zaradi prisvajanja elementov tujega ljudskega izročila nujno nastaja nova etnična tvorba s posebnim kulturnim izrazom. — Strokovni del zbornika zaključuje komentirana objava dveh kočevskih pesmi (Zwei Andreas-Lieder aus Pöllandl in Gottschee), ki jih je Maria Kundegraber leta 1963 našla med redkimi Kočevjarji, ki so še ostali na tem ozemlju.

Kot po navadi, so na koncu objavljena organizacijska poročila, nekrologi, bibliografija in knjižne ocene.

Zmaga Kumer

Jahrbuch für Volksliedforschung. IX. Jahrgang. Hrsg. vom Deutschen Volksliedarchiv. Festschrift zum 75. Geburtstag von Erich Seemann. Hrsg. von Rolf Wilh. Brednich. Berlin 1964. S. 180.

Zadnji letnik tega časopisa je izšel pred 13 leti (1951), potem pa je utihnil. Zdelo se je, da ga ne bo več mogoče obnoviti in ta misel je na tihem bolela